List 28. **NOVICE** Tečaj XLII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 9. julija 1884.

Obseg: Obrambena priprava proti muham. — Trtna uš na Dolenjskem. (Konec.) — Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva. (Dalje.) — C. k. kmetijska družba kranjska. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Govor dr. Bilinskega o šestem oddelku obrtnijske postave v državnem zboru 16. maja (Dalje.) — Noč pred sv. Dnevom. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Obrambena priprava proti muham.

Komu ni znano, kako nadlego napravljajo poleti muhe? Ne le, da človeka jezijo s svojo sitnostjo, ampak one onečedijo tudi jedila in jih storé celó nezdrava. Posebno rade sedajo muhe na nekuhano meso. Da se meso obrani pred njimi, napravi se lahko obrambena priprava, kot je narisana v zraven stoječi podobi. Naredi se ta priprava na priprosti način tako-le: Okolo treh, primerno velikih obročev pribije se tanka, drobno-luknjičasta mreža iz žice ali pa iz kake redke tkanine. Na vrhu dene se mreža iz ravno take tvarine ter skozi sredo vtakne železna kljuka v podobi črke S. Zgornji del kljuke služi, da se obesi celo priprava prosto viseč na strop ali kam drugam, sprednji del kljuke pa služi za obešanje mesa. — Spodnje dno priprave mora biti na vsaki način iz tkanine, ter tako na spodnji rob mreže pritrjeno, da se dá, kakor se iz podobe razvidi, na sredi skupaj zvezati ali pa razvezati, kedar se deva meso v pripravo.

Trtna uš na Dolenjskem.

(Konec.)

Lokalizovanja zla se mora — to se razumi samo ob sebi — visoka vlada sama lotiti, od posestnikov vinogradov se ne bode nič zgodilo, kakor se tudi drugod ni, kjer se je trtna uš prikazala.

Drugo sredstvo, katero le v reduciranji uši s pomočjo večkratne porabe žvepljenega ogljenca obstoji, ali tako zvano injekciranje, ugaja sicer svojemu namenu, pa v gospodarskem oziru ni opravičeno. Obile skušnje v Klosterneuburgu dokazujejo namreč, da žvepleni ogljenec, katerega se večkrat v letu v toliki meri med trte v tla izliva, sicer ne pokončuje trte, pač pa da pogine velikansko število trtne uši med njimi; a ta stvar toliko stane, da se nikakor ne izplača, upotrebiti to sredstvo. En sam avstrijski oral vinograda, pravilno injekciran, stane v Klosterneuburgu toliko na leto, da pride v najboljši letini vedro vina pridelovalcu na 20 gold. Sicer je pa pri uporabljenji tega sredstva še nekaj potrebno, namreč obila gnojitev trt, ker brez te gredó vse eno kmalu pod nič.

Edino dandanašnje sredstvo, katero zamore ne le dolenjsko, marveč cele Evrope vinstvo pred poginom rešiti, je tretje, katero ima namen, trto navzlic trtni uši čvrsto rastečo in rodečo obdržati. To sredstvo obstoji v sadenji amerikanskih, trtni uši upirajočih se trtnih plemen in v cepljenji domačih trt na nje. Trtna uš prišla je kakor znano iz Amerike v Evropo. V Ameriki imajo pa posebne trte, katere ne spadajo v botanični red naših trt: *vitis vinifera*, ampak v red trt: *vitis aestivalis*, *vitis riparia*, *vitis labrusca*, *vitis salonis* itd.

Nekatere teh trt ne rodé nič grozdja, druge pa prav obilo, toda čudno dišečega, kar stori, da vino Evropejcem ne gre v slast. Pa kakor rečeno, to velikansko dobroto imajo, da jih — pa zopet le nekatere vrste in ne vse s kraja — trtna uš uničiti ne more. In zato se vpeljujejo v kraje, kjer trtna uš uže delj časa razsaja, kakor na Francosko, Ogersko itd., take prave amerikanske trte, na-nje se cepijo domače, evropejske (prav za pravo azijatske) vrste, in ž njimi se zasajajo novi vinogradi. Na Francoskem imajo uže na tisoče hektarov tako zasajenih vinogradov, in oni se skažejo navzlic trtni uši na korenikah izvrstno v vsakem oziru.

Ako hočemo dolenjsko vinstvo in s tem celo dolenjsko deželo popolnega gospodarskega poloma rešiti, je neobhodno potrebno, da se prične koj v najmerodajnejših krogih na to ne še le misliti — ampak uže delati; da se preskrbi Dolenjski na milijone pravih amerikanskih, s cepiči domačih najboljših vrst cepljenih trt, katere naj bi se ali čisto brezplačno, ali pa vsaj po zeló nizki ceni vsem tistim kmetovalcem oddajale, kateri bi si hoteli ž njimi nove vinograde nasaditi. Kmetovalcem samim amerikanske trte — ključe v namen cepljenja domačih vrst na-nje oddajati, bilo bi čisto brez vsega pomena, kajti amerikanske trte v velikanski meri cepiti ni tako priprosta reč, cep-

ljenje zahteva uže posebno umnih priprav in pa posebne vrtnarske spretnosti. Za pomnožitev pravih amerikanskih trt in njih precepljenje treba je na Dolenjskem posebni zavod ustanoviti. Najboljši tak zavod bi bil pa neovrgljivo popolna vinorejska in sadjerejska šola, katera bi svoje lastne vinograde s samimi, na amerikanski podlagi cepljenimi najboljšimi evropejskimi vrstami trt zasadila, katera bi bila pa tudi tako rekoč prava tovarna za pridelovanje in oddajenje takih trt dolenjskim kmetovalcem.

Dolenjska vinorejska in sadjerejska šola preskrbljena bi morala biti koj v početku: 1) z zadostnim številom pravih amerikanskih sort trt, kakor so: „*lasores*“, „*riparia*“ in „*aestivalis*“, da bi se na njih vsako leto velikanski broj ključev prideloval. Previdena bi morala biti 2) s številu ključev primerno trtnico peščenega sveta, v kateri bi se ključi v enem letu v ukoreničene sajenice ali bilfe spreminjali; 3) z drugo trtnico za pridobitev prav tenkih cepičev domačih trtnih plemen, kajti amerikanske trte imajo kaj tenak mlad lés, tako sicer, da jih ni mogoče z le količkaj debelimi cepiči požlahniti; 4) z zadostno množino posebno pripravljenih gorkih léh (Mistbeete), v katerih edino je mogoče amerikanske trte s povoljnim vspehom cepiti in požlahniti, tako, da se v njih cepljene trte, če so se dobro prijele, zopet trtnici, in čez eno ali dve leti pa še vinogradu izročé.

Ustanovitev popolne vinorejske šole na Dolenjskem je z ozirom na pretečo trtno uš **neobhodno potrebna.** Ne zadostuje nam več, da se vinogradi s pravimi cepljenimi amerikanskimi trtami zasadé, marveč jih je treba tudi prav racijonelno zasaditi, kajti kakor hitro trtna uš nastopi, izostati ali odpasti mora **grubanje trt po polnem,** ker sicer vsa amerikanska trta nič ne hasne, ker zadobi po grubanji domača sorta trte lés, svoje lastne korenike, na katerih se uš naseli, in katere vsled tega potem vendar le poginejo. Pa še nekaj je, kar dolenjsko vinorejsko šolo zaradi preteče trtne uši zahteva ter na dan kliče. Amerikanska podlaga evropejske trte je podobna pač materi, katera more dva otroka dojiti, en otrok je trtna uš, drugi evropejsko deblo trte. Mati, katera mora dva otroka dojiti, si mora tudi sama dobro z živežem streči, in ravno tako je pri amerikanski trti, katera je cepljena z domačo. Amerikanska trta ima res da izredno čvrsto rast, ali po trtni uši nalezena mora vendar le v prilično malih letih upešati, in po tem treba jo zagnojiti. Zdajšnjo dolenjsko gnojenje trt, s plastjem in ajdovimi plevami pa ne bode **nikakor** zadostovalo; treba je šole, katera bode kmetovalce prepričala, da je treba tudi trte z živinskim gnojem gnojiti, katera bode pa tudi kmetovalce učila, po kaki poti se ga bode lahko pridelovalo, kako se bode moralo sploh vse sedanje dolenjsko kmetijstvo po vsem prestrojiti.

Sedanje dolenjsko vinstvo donaša pri vsej ugodnosti podnebja in zemlje, v prvi vrsti zaradi preprimitivnega načina gospodarstva s trto, vsled načina naprave in ohranitve vina gospodarju le toliko da zamore v dobri letini piti in zraven morda še davke plačati.

Uže samo to bi moralo naše, od kmetskega ljudstva v prvi vrsti pač v namen zmanjšanja bêde izvoljene gospode uže z davna napotiti, da bi Dolenjski čez vse potrebno vinarsko in sadjerejsko šolo podelili; no, zdaj jo pa še trtna uš za *conditio sine qua non* obstanka dolenjskega vinstva postavlja; torej bi bil pač poslednji čas, da bi se od vednega cincanja uže vendar enkrat odstopilo, ter deželi to dalo, kar uže vladajoča revščina in vrh tega še najhujša preteča nevarnost zahteva.

Proč z neplodno visoko politiko, proč z vsem strankarskim terorizmom, osebnim mrženjem in na dan z dejanji, katera bodo ustregla glasu ubozega, v bêdi zapuščenega in pojemljajočega dolenjskega kmetskega naroda! Iz „Ljublj. Lista“.

Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva.

Spisal R. Dolénc, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

(Dalje.)

Na osnovo eraričnih sadnih drevesnic v deželi niti torej misliti ni, pa vsaj jih še tudi po druzih, v kmetijskem napredku veliko više, kakor Kranjska stoječih deželah ne nahajamo. Na Kranjskem smo še v posnemanji koristnih uvedeb druzih dežel kaj počasni, ako ne še celó čisto indiferentni; kdo hoče ali more torej zahtevati, da bi se kaka originalna in bodi še tako dobra ideja na Kranjskem najprej realizirala? Ali ni, na pr., kaj malo častno za nas Kranjce, da se v štatistiki bere: „Ljubljana (naše glavno mesto!!) je najnezdravejše mesto Avstrije, kajti po tifoznih vzrokih provzročena mortaliteta je v njej največja“. In zakaj je temu tako? Zato, ker so vodnjakom stranišni kanali najbližji sosedje.

Kolikokrat se ne preseče pri zgradvanji novih staveb v Ljubljani (šola na grabnu, Debevčeva hiša itd.) stari rimski vodotok, zdajšnja Ljubljana je pa vendar še vedno brez zdrave pitne vode. Mala Gorica ima gotovo uže čez sto let dobro pitno vodo napeljano, ona ima pa tudi uže 2, reci: dve društvi, kateri s pomočjo pnevmatičnih sodov stranišča izpraznujete ter tako brez najmanjšega smradu, fekalije iz mesta odvozujete, podavajoč jih kmetijstvu. V naši metropoli ni o vsem tem še ničesa videti.

To, kar smo tukaj navedli, ne spada sicer v študijo o povzdigi kranjskega sadjarstva, pač pa je to eminenten dokaz, v kaki veliki veljavi, da je pri nas gêslo: „nur langsam voran“ še dandanes. Ako se tako vitalna mestna vprašanja povoljno ne rešijo, kdo se bode še le za osnovo eraričnih sadnih drevesnic, katere bi v prvi vrsti ubogemu kmetovalcu koristne bile, pobrinil? Vsa hvala in čast zdajšnjemu tajniku naše c. k. kmetijske družbe g. G. Pircu, kateremu je prava ureditev sadne drevesnice dobro znana, in je navdušen za pravi prospeh našega kmetijstva, z mirno in prepričalno besedo centralni odbor naše c. k. kmetijske družbe do sklepa privedel: da se bode uže mnogo mnogoletnemu dosedajšnjemu, uzorno brezglavnemu gospodarstvu na društvenem vrtu na Poljanah vendar enkrat konec storil; ter se bo vrt skoro izključljivo v izgledno sadno drevesnico spremenil. Nastavil se bode v ta namen ondi vrtnar prav strokovnjak, kateri bode do 15.000 lepih visokodebelnatih sadnih dreves na leto izgojiti moral, in te se bodo oddajale potem po tako nizki ceni, da si jih bode še celó revni kmetovalec kupiti zamogel. Ta drevesnica bode ob enem tako rekoč mati vsem drugim drevesnicam ljudskih šol, katere se bodo po nji s sadnim semenom, cepiči, divjaki itd. preskrbovale. Po osnovi čisto nove drevesnice na prostoru c. k. kmetijske družbe na Poljanah zadobila bode ona (družba) krasen izgleden objekt namesto zdajšnje smešno-neumne brezrednosti, in za to more vsakega, za povzdigo kranjskega sadjarstva resnično vnetega kranjskega kmetovalca ta novi ukrep le jako veseliti, in reči mora: Bog daj dobro srečo!

Drevesnica kmetijske družbe na Poljanah bode pa tudi neobhodno potrebno poučno vodstvo učiteljske pripravnice, kakor hitro bode ona tako uredjena, da bode na nji kmetijski strokovnjak, in ne le iz naravoslovstva izprašani profesor nameščen. Učiteljski pripravniki učili se bodo v nji sadjarstva praktično, učiti se bodo zamogli v nji pa tudi praktično kaj potrebne zelenjadoreje (Gemüsebau) in kolikor toliko tudi poljedelstva. Za vse to bode pa morala primerno osnovana biti.

Po pravilno uredjenih drevesnicah ljudskih šol, po drevesnici deželne vinarske in sadjarske šole (osobito, ako se bode ta na Dolenjskem otvorila, kajti žalibog, da obstojí neutemeljena misel, da v Vipavi izgojeno sadno drevje za bolj hladne dele dežele primerno ni) — po drevesnici c. kr. kmetijske družbe na Poljanah po vseh teh sadnih drevesnicah spravilo se bode gotovo v prilično prav kratkem času toliko sadnega drevja v deželo, da bode prvi točki gospodarskega pomena kranjskega sadjarstva, to je, pravi meri gojenega drevja ustreženo, in preidemo zdaj k drugi, to je, k pravemu gospodarskemu načrtu sadjarstva.

(Dalje prihodnjič.)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 6. julija 1884.

Seji predseduje g. Karol baron Wurzbach-Tannenberg. Navzoči: g. podpredsednik J. F. Seunig, tajnik Gustav Pirc in odborniki: gg. Brus, Jerič, Kastelic, Robič, Souvan, Witschl in dr. M. Wurzbach.

Prošnja posestnika J. Arkota iz Kočevja, da bi mu družba škodo povrnila, ki jo ima vsled obolenja živine, kojo je kupil v oktobru 1883. l. od kmetijske družbe, se odbije.

Subvencijo kmetijskega ministerstva za kmetijski nadaljevalni poduk porabiti sklene centralni odbor po nasvetu c. k. deželnega šolskega sveta.

C. kr. deželna vlada naroči družbi izraziti svojo mnenje o prošnji občine Prežganje za dovoljenje ustanovitve novih letnih semnjev in o prošnji mestne občine radoljiške, da se sedanji navadni kramarski semnji spremené tudi v živinske semnje. Centralni odbor je sklenil, deželni vladi priporočati prošnjo mesta Radovljice, prošnjo občine Prežganje pa ne.

C. kr. deželna vlada naroča v svojem dopisu od 3. junija t. l., št. 3010, da kmetijska družba predloži natančni zapisnik vseh kálov in vodnjakov, za koje so dobile občine državno podporo. Centralni odbor vzame naznanje pororočilo tajnika, da je poročilo uže odšlo na c. k. deželno vlado.

Gosp. Albinu Arkotu nakaže se honorar za dogotovljene zapisnike občnih zborov v mesecu novembru in januariju.

Poročilo g. vodje R. Dolenca v zadevi plugov za težke zemlje izročí se dotičnemu odseku.

C. kr. deželna vlada javi družbi v svojem dopisu od 13. junija t. l., št. 5575, sledeče:

C. k. kmetijsko ministerstvo je z odlokom od 24. maja t. l. dovolilo „čebelarskemu in sadjarskemu društvu“ v Jesenicah 100 gold. kot enkratno podporo za družbeno drevesnico. Ta svota ima se izplačati potem kmetijski družbi precej, ko je ustanovitev drevesnice zagotovljena. Drevesnica mora biti svojem namenu primerno napravljena in obdelana. — Društvu je c. kr. vlada naročila, poročati kmetijski družbi o ukrenbah, koje je storilo o zadevi drevesnice. Za razstavo, ki jo priredi meseca avgusta „čebelarsko in sadjarsko društvo“ v Lescah, dovoli ministerstvo eno sreberno in eno bronasto svetinjo za kranjske čebelarske pridelke in izdelke; darila za sadjarsko razstavo ministerstvo ne dá, ker ob času razstave za Kranjsko važnega, poznega sadja še nič ni. Vlada naroča centralnemu odboru v teh zadevah v svojem času ji poročati ter svoje nasvete staviti.

Prošnji učiteljev gg. Perneta v Vipavi in M. Ranta na Premu, da se jima dá nagrada za pokončevanje škodljivih mrčesov, se uslišite ter vsakemu gospodu 10 gold. nakaže.

Naznanilo národnega učitelja M. Ranta, da je priredil kmetijski poduk za učiteljice, se s priznavanjem na znanje vzame.

Poročilo podružnice novomeške v denarnem stanu hoče centralni odbor odobriti, ko dobi natančneja razjasnila k dotičnim računom.

Vodja podkovske šole g. vitez Bleiweis-Trsteniški poroča o izidu poskušnje, koja je bila 26. in 27. junija na imenovani šoli.

Pri tej priliki centralni odbor naroča gosp. vodji potrebno ukreniti, da se red in disciplina med učenci bolje vzdržuje.

Za uda se na novo v družbo sprejme gosp. Ivan Hlebanja, posestnik v Srednjem Vrhu.

Kmetijske novice in izkušnje.

* *Sadjarska zadruga ustanovila se je v Wildonu na Štajarskem.* Zadruga ne bode le posredovala pri prodaji svežega sadja, ampak bode še letos napravila si sadno sušilnico po Alden-ovem sistemu.

* * *

* *Trtna uš zaplodila se je tudi uže na Rumunskem.* V zadnjih dneh našli so jo namreč v Prahovskem okraji.

* * *

* *Deželni zbor isterski* je v svoji seji od 24. junija t. l. sklenil ustanoviti deželni kulturni svèt.

* * *

* *Najbogateji živinorejec* je Swan v Cheyenne City v Zjedinjenih državah v severni Ameriki, kajti on ima v svoji lasti nad 200.000 glav goveje živine. Njegovi pašniki merijo še enkrat toliko, kot cela Kranjska skupaj.

* * *

* *C. kr. kmetijsko društvo goriško* je sklenilo v občnem zboru 19. t. m. prirediti dné 28. septembra t. l. deželno-živinsko razstavo, za katero je odločilo 1900 gold. za darila, katera bodo prejeli oni živinorejci, ki bodo najlepše živali prignali v razstavo.

„Goriški Gospod. list.“

* * *

* *Bolezen na paradižnikih* provzročuje neka gliva in ker se sliši od raznih dežel, da so enako bolezen opazovali na paradižnikih, svetujemo, da se tudi te rastline prav tako, kakor trte žveplajo.

„Goriški Gosp. list“.

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

VI. Gosp. zbornični tajnik poroča o vprašanji, potrebujejo li mlinarji za pekarenje črnega kruha izkaza

*

sposobnosti. C. k. deželna vlada namreč naznanja vsled ukaza trgovskega ministra z dne 22. januarija t. l., da se je predstojnik zveze avstrijskih mlinarskih in mlinskih udeležencev na Dunaji obrnil na c. k. trgovsko ministerstvo s prošnjo, naj bi izdalo uradno pojasnilo ministerskemu ukazu z dne 17. septembra 1883., drž. zak. št. 148, v tem zmislu, da rokodelski pekovski obrt izvršujejo le oni, kateri pekó bel kruh, oziroma v tem zmislu, da pekarenje črnega kruha pripada k mlinarstvu ter da se v nobenem slučaji ne sme od mlinarjev, kateri iz svojih mlinskih izdelkov pečejo črn kruh, zahtevati dokaz sposobnosti v zmislu zakona z dne 15. marca 1883., drž. zak. št. 39.

V dotični vlogi se navajajo mnogi prejšnji postavni propisi, kateri pekarenje črnega kruha označujejo kot del mlinarskih obrtnih pravic; dalje se opozarja, da so navadni mlinarji nasproti lastnikom parnih in drugih mlinov v težavnem položenji, kajti slednji kot tovarnarji niso navezani na izkaz o sposobnosti. — Po določilih navedene postave in ministerskega ukaza nikakor ni v zakonu utemeljeno, da bi bil rokodelski obrt le pekarenje belega kruha. Kar se tiče druzega dela prošnje, da smejo po zakonitih propisih mlinarji peči črn kruh, omenja c. kr. ministerstvo, da je to pač različno, kedaj je kdo nastopil mlinarski obrt, ali še tedaj, ko so veljala stara določila, pred 1. majem l. 1860., ali ko je imel veljavo obrtni red z 20. decembra 1859., ali pa odkar velja zakon z dne 15. marca 1883., drž. zakona štev. 39. — Kar se tiče prve kategorije, so smeli v mnogih deželah res da mlinarji iz lastnih mlinskih izdelkov in s svojimi ljudmi peči črn kruh tudi za prodaj. — Kar se tiče druge kategorije, se omenja, da oni, kateri je naznanil mlinarski obrt potem, ko je obrtni red z leta 1859. moč dobil, ne sme, če ni naznanil tudi pekovskega obrta, peči kruha. — Kar zadeva tretjo kategorijo obrtnikov, si morajo oskrbeti obrtni list, oziroma izkazati sposobnost za ta obrt, da smejo peči črn kruh. — C. kr. trgovsko ministerstvo namerava sporazumno s c. kr. ministerstvom za notranje zadeve izdati obširno pojasnilo te zadeve, ter je poslati političnim deželnim oblastvom, ker pa so gorenji obrti zaradi preskrbovanja ljudstva z živežem važni, želita gorenji ministerstvi izvedeti, kake so faktične razmere, če je mlinarski obrt kje združen s pekarijo črnega kruha. Zaradi tega se obrača ministerstvo do c. kr. deželne vlade in ta do zbornice, naj ji poroča o tej zadevi.

Zbornično predsedstvo obrnilo se je v tej zadevi na c. kr. okrajna glavarstva, katerih poročila se tako glasijo, da mlinarji ne pekó za prodaj črnega kruha, ter tudi sploh ne pekarijo.

Odsek se soglaša z gorenjim ministerskim ukazom ter nasvetuje: Zbornica naj poroča c. kr. deželni vladi, da mlinarji v Kranjski ne pekó črnega kruha za prodaj.

Predlog se vzprejme.

VII. Gosp. Vaso Petričič poroča o prošnji mestne občine Radovljica, da bi tamošnji trije semnji, in sicer na sv. Gregorija dan (12. marca), na Binkoštni torek in na sv. Lucije dan (13. decembra) smeli biti živinski semnji. V Radovljici je na podlagi privilegija z dne 20. septembra 1844. l. šest semnjev, izmed katerih sta dva tudi živinska. Občine okraja radovljiškega in okrajnega glavarstva kranjskega in celovškega ne ugovarjajo, samo občina Rožek na Koroškem in Tolmin na Primorskem ugovarja vsaka jednemu semnju, ker so v teh krajih tudi takrat semnji. Odsek vendar meni, da ti ugovori zaradi velike oddaljenosti teh krajev od Radovljice nimajo pomena; živinoreja pa se v okraji radovljiškem sme imenovati važna in pričakovati je, da se bodo ti živinski semnji številno obiskavali ter dala se bode živinorejcem prilika, da bodo v bližnjem okrajnem mestu prodali svojo živino, zaradi tega se izreka odsek za dovoljenje.

Poročevalec stavi v odsekovem imenu predlog: Sl. zbornica naj prošnjo mestne občine Radovljice za dovolitev daljnih treh živinskih semnjev c. kr. deželni vladi gorko priporoča.

VIII. Gosp. V. Petričič poroča o prošnji farne občine Prežganje za tri semnje. Občine v okraji litijskem in v sosednjih okrajih niso, razen občine M. D. v Polji, okraja ljubljanskega, ugovarjale semnjem, in slednja le semnju dne 14. marca. C. kr. okrajno glavarstvo v Litiji toplo priporoča prošnjo. Odsek pa vendar gledé na to, da ni pričakovati živahnega obiskovanja semnjev v Prežganji in je v okraji litijskem uže 68 živinskih semnjev na leto, ne more iz gospodarstvenih ozirov priporočati prošnje ter predlaga:

Slavna zbornica naj se v svoji izjavi c. kr. deželni vladi izreče proti dovolitvi.

Predlog se vzprejme.

Gosp. M. Pakič poroča o prošnjah sedmerih obrtnikov, da bi se jim dovolilo rokodelski obrt nastopiti in samosvojno izvrševati, ne da bi morali izkazati sposobnost za nastop.

1. Edvard pl. Farkaš prosi, da bi se mu dovolilo peči domači kruh, ne da bi se moral izkazati, da se je tega obrta učil. Mestni magistrat ljubljanski kakor tudi pekovska zadruga se izrekata proti prošnji, ker prosilec ne izkaže spričeval, da se je tega obrta učil in kot pomagač delal. Tega mnenja je tudi odsek gledé na jasna določila zakona z dné 15. marca 1883. l., drž. zak. št. 39, ter predlaga: Zbornica naj se izreče c. kr. deželni vladi za odbitev prošnje.

Gosp. V. Petričič pravi, da se bode v tem slučaji zdržal glasovanja.

Gosp. zbornični tajnik omeni, da c. kr. dež. vlada gledé na jasna določila §. 14. zakona z dné 15. marca 1883. l. ne bode prošnji ugoditi mogla, naj uže bode v tem slučaji ukrep zbornice kakoršen koli.

Gosp. K. Luckmann pravi, naj bi se zbornica izrekla za dovoljenje, ker se vendar mora misliti, da ima prosilec sposobnost za ta obrt, ker je skozi več let, če tudi brez dovoljenja, pekel domač kruh. On meni, da se z novim obrtnim redom ni nič hasnovitega napravilo za obrtnijo.

Gosp. podpredsednik Jan. Nep. Horak omenja, da so tisoči obrtnikov za spremeno obrtnega reda prosili. On ne more v tem slučaji soglašati se s predgovornikom, in še le izkušnja bode učila, če vpeljava izkazanja o sposobnosti prinese pričakovano hasen ali ne. Take izkušnje se dobiti ne bodo mogle, če se bode delalo proti jasnim določilom zakona, ter se priporočala vsaka prošnja, naj je utemeljena ali ne. V tem slučaji prosilec ni utemeljil svoje prošnje, in če se prosilcu, kateri je prodajalec moke, dá dovoljenje za pekarenje kruha, došlo bode gotovo 14 takih prošenj, in bilo bi težko, odbiti jih, če se gori omenjenemu prosilcu dá dovoljenje ter se oprosti izkaza o sposobnosti. V Ljubljani je sploh število pekov toliko, da bi ne bilo želeti, da se še pomnoži, če se neče škodovati zdanjim pekom. Priporoča toraj, naj se vzprejme predlog odsekov, ter izreka prepričanje, da tudi c. kr. deželna vlada ne bode mogla ugoditi prošnji.

Gosp. K. Luckmann priznava, da je mali obrt bolan, a prepričan je tudi, da novi obrtni zakon ne bode oskrbel dela, da se sploh ne bode na bolje obrnilo, da bode tekmovanje zmanjšal ter da 10 let zdanji obrtni red ne bode obstal. Mali obrtniji vzeli so delo le stroji, ne pa prostost obrtov.

Pri glasovanji se vzprejme predlog gosp. K. Luckmanna z večino glasov.

2. Marija Dolenec iz Ljubljane prosi, da bi se ji odpustil izkaz sposobnosti za obrt kolačnika in čajne pekarije. Mestni magistrat ne more prošnje priporočati na podlagi izjave pekovske zadruge, da-si je gotovo, da zna prositeljica domač kruh in fine kolače peči. Odsek pa je mnenja, da si je prositeljica v 17 letih svojega službovanja kot kuharica pridobila sposobnosti, katere opravičujejo trditev, da nje izvrstna spričevala o službovanji nadomestujejo spričevalo kolačnika in peka čajne pekarije o dveletni pomagaški službi. Odsek stavi predlog: Slavna zbornica naj blagovoli prošnjo podpirati.

Zbornica vzprejme ta predlog.

3. Antonija Grilanec iz Hraš prosi, da bi smela nastopiti in samosvojno izvrševati pekovski obrt; s spričevali sicer ne more dokazati, da se je učila tega obrta, dokaže pa, da je čez dve leti samosvojno izvrševala pekovski obrt. Županstvo v Postojini potrjuje, da ima prositeljica sposobnost za ta obrt in c. kr. okrajno glavarstvo v Postojini priporoča prošnjo, zatorej odsek na podlagi ministerskega ukaza z dné 14. januarja 1884. predlaga: C. kr. deželni vladi se nasvetuje, da prošnjo usliši:

Predlog se vzprejme.

4. Neža Perko, gostilničarica v Planini, prosi, da bi smela samosvojno izvrševati pekovski obrt. Spričeval o sposobnosti ne more predložiti; prositeljica pa je ta obrt uže skozi pet let samosvojno izvrševala, kar dokaže s pridobitninskim listom. Odsek, strinjajoč se s priporočilom c. k. okrajnega glavarstva v Logatci, predlaga: C. k. deželni vladi se nasvetuje, da prošnji ugodi.

Zbornica predlog enoglasno vzprejme.

5. Gašper Škrabár iz Kamnika prosi, da bi smel nastopiti in samosvojno izvrševati obrt barvomaznika in izbnega malarja. Prositelj trdi, da je prej uže 5 let izvrševal samosvojno ta obrt in plačeval pridobitnino. V prošnji navaja, da je 5 let učil se ter kot pomagač služil 17 let; spričeval pa predložiti ne more, ker so zgorela, C. kr. okrajno glavarstvo v Kamniku potrjuje prosilčevo samosvojno izvrševanje tega obrta. Na podlagi navedenega stavi odsek z ozirom na ministerski ukaz z dne 14. januarja 1884. predlog: C. kr. deželni vladi se nasvetuje, da prošnji ugodi.

Predlog se vzprejme.

6. Jarnej Zevnik, kovaški pomagač v Suhadolih, prosi, da bi smel nastopiti in samosvojno izvrševati kovaški obrt. Prosilec trdi, da se je, predno je stopil v vojake, učil 3 leta kovačije, da je pa spričevalo izgubil, a novega spričevala dobiti ni mogel, ker je med tem njegov mojster umrl. Kot pomagač delal je prositelj pri grofu Margheriji skozi 4 leta, kar izkaže s spričevalom. C. k. okrajno glavarstvo priporoča prošnjo, in odsek strinjajoč se s tem priporočilom predlaga: C. kr. deželni vladi se nasvetuje, da prošnjo ugodno reši.

Predlog se vzprejme.

7. Andrej Šoklič iz Zagoric prosi, da bi smel nastopiti in samosvojno izvrševati sedlarski obrt. Spričevala, da se je tega obrta učil, prosilec ne more predložiti, izkaže pa s spričevali, da je bil skozi 4 leta in 3 mesece sedlarski pomagač. Prvo trditev tudi občinski urad v Gradu potrjuje; c. kr. okrajno glavarstvo v Radovljici priporoča prošnjo. Na podlagi tega in uvažuje, da je v tamošnji okolici malo sedlarjev, je torej ta obrt v interesu prebivalstva, stavi odsek: C. k. vladi se priporoča, da prošnjo usliši.

Predlog se enoglasno vzprejme.

(Dalje prihodnič.)

Politične stvari.

Govor dr. Bilinskega

o šestem oddelku obrtnijske postave v državnem zboru 16. maja.

(Dalje.)

Uže leta 1875. je gospod poslanec trgovinske in obrtne zbornice Hebske (Eger) v svojem odličnem poročilu na shodu društva za socijalno politiko v Eisenachu javno priznal, da po tovarnah, kjer se bombaž izdeluje po Avstriji vseskozi po 16 ur na dan delajo. Tisto pa, kar smo v ênketi slišali in kar se ne dá natanko ovreči, pa omenjeno še presega.

Ako mi ekscelenca gosp. predsednik dovoli, hočem nekoliko brati; imen ne bom nikakih navajal (bere): Izjava delavca Bardorfa: „Pri mehaničnih tkalnicah čas dela traja po 13 do 14 ur, včasih tudi dalje. V tovarni N. N. se dela: v ponedeljek od 6. zjutraj do 7. ure zvečer, v torek od 6. zjutraj do 9. zvečer, v sredo od 6. zjutraj do 12. ponoči, v četrtek od 6. zjutraj do 9. zvečer, v petek od 6. zjutraj do polnoči, v soboto je pa ob 4. popoludne izplačilo.“ V neki drugi tovarni se dela vsak dan do 8. ure zvečer, v soboto pa celo noč do nedeljnih zornic.

Še drug izrek hočem gospodom navesti.

Delavec Šustaček je rekel (bere): „V Brnu se v neki tovarni dela od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer, v torek od 6. ure zjutraj do 12. ure ponoči, v sredo od 6. ure zjutraj celo noč do v četrtek večer do polnoči“. In še celó izvedenec brnske zbornice, obrtnik Kafka izjavil se je na vprašanje: „Mogoče je, da so v eni ali drugi tovarni tako prenapeto delali, kolikor sem pa jaz prepričan, največji čas dela po predilnicah 15 ur nanaša.“ Nočem trditi, da bi bilo to vse od besede do besede res, tudi dokazati ni bilo mogoče; vendar si pa do sedaj ni nihče mislil, da bi kaj tacega mogoče bilo. Vprašam le, kako pa hočejo gospodje tako zlorabo odpraviti, kaj pač tukaj zamore nadzornik? Recimo, da so v kaki tovarni določili 11 ali 12 ur za mladostne pomagače, delavci so pa sami odrastli ljudje in na dan po 18 do 24 ur delajo. Obrtnika nobena dolžnost ne veže, da bi v tem oziru nadzornika ubogati moral. Rekel mu bo: Postava mi to dovoljuje in jaz storim, kar se slaga z mojo koristjo. Nasproti vsem tem človeško čut v obraz bijočim dogodkom zgubi se vsaka teorija in treba nam je stvar od praktičnega stališča v roke vzeti. (Dobro! na desni.)

Drug ugovor, ki se povdarja raz stališča delavskega interesa, pa trdi, da je normalni delavnik ravna pot do socijalizma. Zakaj? Ker bo delavec premalo zaslužil in mu bo treba določiti normalno plačo. Ne oziram se na to, da delavci ravno narobe računijo, da bode namreč manj delavnih moči na ponudbo in da bo vsled tega plača rastla. To ni nič druzega, kakor živ dokaz, da obe stranki pretirano računite.

Jaz se ne oziram na to, kajti nikjer ne vidim kake zveze med normalnim delavnikom in normalno plačo. Normalni delavnik sè svojim socijalnim licem bil bi toraj še le na mestu, ako bi se za vsako obrt posebej določilo, koliko časa da se sme delati. Jaz mislim, da so oni nastopili pot socijalizma, ki nam očitajo, da vse po enem kopitu delamo ne oziraje se na raznoternost obrtnije.

Vlada, ki bi se na ta način hotela vtikati v produkcijo, da bi za to obrt po 8, za ono pa po 9 ur dela na dan določila itd., imenovati bi se morala po vsi pravici socijalna.

Od kod pa naj bi dobila vlada ali postava vse potrebne podrobnosti? Predstoječa postava druzega nič ne določuje, kakor to, da sme delavec tudi pri najložjem delu le toliko in toliko ur na dan delati, da se fizično ne ugonobi in da mu je mogoče skrbeti za svoje izobraženje in za svojo družino. Ako manj dela, vladi nič mari. Pravijo sicer: drugi ljudje morajo tudi več časa na dan neprostovoljno delati, na pr. pisarji, poslanci, kedar je kaka izvanredno dolga seja (veselost na levi). Iz tega sledi, da moramo tudi za nas zahtevati normalni delavnik, ne pa, da bi ga delavcem zanikali. Ne smemo strašiti s socijalizmom, sicer se res ne bo prav nič zgodilo. Progresija morala bi se tudi smatrati za socijalizem, ker je bil Robespiere njen največji prijatelj in vendar so danes povsod progresivni davki vpeljani. Vse to ima vlada in postavodajalna oblast v rokah. Nam ni potreba več, kakor da poznamo mejo, katere ne smemo prekoračiti.

Kar se tiče določitve najdaljšega delavnika, se popolnem strinjam z gospodom poslancem hebske trgovinske zbornice, ki pravi v svoji izvrstni knjigi „Angleško postavodajalstvo“ sledeče (bere): „Natančno poznanje angleškega postavodajalstva za tovarne naj bi odstranilo daleč na okoli razširjeno mržnjo proti postavni uravnavi delavnika in naj bi vlade in postavodajne korporacije sprevidele, da blagohotno in zmerno delovanje od strani države na korist delavskega prebivalstva nikakor ne nosi v sebi socijalne kalí, pač pa je sposobno, da obudi pri delavcih interes za ohranitev in obstanek današnjega družbinskega reda in zabrani socijalni prevrat.“ In dalje: „Ravno tako je želeti, da bi se podjetniki ne odtegovali prepričanju, da okrajšanje dela, katero se ima iz zgolj človeškega čuta vpeljati, nikakor ne oškoduje neposredno njihovega interesa in da je mnogo bolj pametno, pripoznati zahtevo, od katere delavci po nobeni ceni ne bodo odstopili z lepo, kakor pa da bi jim jo delavci v razburjenih časih in dnevih nasilstva iz rok izpulili“ (str. 5—6).

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Noč pred sv. dnevom.

Maloruska povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Podgoriški.

(Dalje.)

Kako mrzko in zavistno je kovač gledal to veselje in kako je ta večer rotil vse kolede, če prav je sam neizmerno rad koledoval.

„Hoj, Odarka!“ — vskliknila je krasotica vesela, ko je bila ozrla se v jedno izmed svojih prijateljic, — „ti imaš nove čižme, oh, kako so lepi in sè zlatom prošiti! Dobro se imaš ti, Odarka, ti vsaj imaš koga, ki ti vse kupi; ali kedo bi meni podaril tako krasne čizmice?!“

„Nikar ne toži, draga moja Oksana!“ — vmesil se je kovač, — „jaz ti podarim takove čizmice — da, kakoršnih ne nosi nobena plemčica.“

„Ali ti?!“ — začudila se je Oksana in oholo pogledala ga. „Rada bi znala, kde bi ti dobil čizmice, da bi moji nogi nosili jih, razen če mi doneseš te, ki jih carina noseva!“

„Čujte, kaj zahteva!“ — vskliknile so in smijale se vse deve.

„Da!“ — govorila je krasotica ponosno dalje, — „bodite priče ve vse, če mi kovač Vakula donese čižmice, katere nosi carica, to je moja beseda, pa bodem takoj njegova soproga.“

Deve so sè seboj odpeljale vrtoglavo krasotico.

„Smejaj se — smejaj!“ — godrnjal je kovač, ko je odhajal tik za njimi. „Smejam se sam sebi! Mislim in premišljam, pa ne morem spomniti se, kde sem ostavil glavo. Nisem jej na brigi — nu, saj ni sama Oksana, kaj še, na tem svetu. Hvala Bogu, dosti zalih hčeri je in brezi nje v selu. A kaj je do Oksane?! — Nikdar ne bode dobra gospodinja: zna le izvrstno lišpati se. Ne, dosti je tega, čas je, da se zmodrim!“

Ali to trenotje, ko je kovač sklepal, da bode moder, pričaral mu je nekak hudoben duh Oksanino obličje pred očí, nasmijal se mu in opomnil je: „Prinesi, kovač, caričine čižmice, pa bodem tvoja soproga!“ Vse je vrelo v njem, a na misli mu je bila le Oksana.

Tolpe koledníkov, dečaki posebé, dekliči posebé, hitele so iz ulice v ulico — in popevale so in koledovale. Kovač pa ni videl in ni slišal teh zabav, ki je o drugih prilikah tako strastno veren bil jim.

Hudobec je v tem šalil se in dobro imel pri Solohi; poljubljal jej je roko in zminjal se tako, kakor ima navado sodski prisednik, kedar je pri popovni; sezal si je k srcu, vzdihal je in žugal jej, če ne ugodi njegovi strasti, da je pripravljen na vse: da bode v vodo skočil, dušo pa poslal narávnost v pekel. Soloha ni bila tako kruta; poleg tega je hudobec, kar je bilo znano, igral z nje vred pod tisto streho. Jako rada je imela roj čestilcev okrog sebe, zato je redko kedaj bila sama. Ali ta večer je bila odločila, da prebije brez vsakoršnega tovarištva, zato ker je bil vse znamenitejše vaščane djak povabil na pojedino. Pa je drugače steklo se: stoprv razodel je bil hudobec svojo bol, užé je zunaj oglasil se tolsti starosta. Soloha je odhitela odpret vrata, čili hudobec pa je zlezel v eno praznih vreč.

Ko je bil starosta otresel sneg sè svoje obleke in iz Solohinih rok prejel merico vodke, povedal je, da ni šel k djaku, zato ne, ker je vstal metež; ker pa je v nje domu videl luč, zavil je k njej, da bi pod nje streho prebil večer.

Ni bil še starosta dopovedal, potrkal je nekdo na vrata, oglasil se je djak. „Skrij me — kamor koli“ — šepetnil je starosta — „nečem se zdaj niti z djakom“.

Soloha je dolgo časa premišljala, kam bi skrila tako tolstega gosta; naposled je odločila največo vrečo — polno oglja; izsula je oglje v kad, a neokretni starosta je z brkami, z glavo in s čopom vred zlezel v vrečo.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Postojine 7. junija. (Izv. dopis.) Neprijetno je ganila Postojnčane vest, da je sl. vodstvo južne železnice prestavilo v vsakem oziru vsega spoštovanja vrednega gospoda Fran Sterle-ta, načelnika postaje iz Postojine, v enakem dostojanstvu v Zalog pri Ljubljani. In zakaj? zato, ker mu vest ne dopušča, da bi se iznevéril načelom razvitku milega nam naroda blagodejnim ter se sprijaznil z njega napredku sovražnimi; vsaj tako govoré, da so nekateri gospodje nasprotne stranke po vsem taktnega, vestnega gosp. Sterle-ta toliko časa z ne presvitlimi barvami slikali južne železnice predstojnikom, da so dosegli svrho svojo — sebi sigurno v veselje, a v veliko nevoljo ogromne večine domoljubnih Postojinčanov, izlasti trgovcev.

Prijazen je bil gospod načelnik sè strankami in postrežljiv v službi, ne oziraje se na politično mišljenje

enega ali druzega; s tem zadovoljen je moral biti, da tudi nolens, slehern ž njim.

In kod naroda sin je gosp. Sterle vzor pravega domoljuba. Svetinje, katere spoštuje ljudstvo slovensko in katere spoštovati moral bi vsak rodoljub, drage so bile njemu v meri dostojni. Vere ni imel le na jeziku, temveč živel je po njej dejanski; dolžnosti kristjana spolnoval je on, dasi bi izgovarjal se čestokrat lehko sè svojo službo. In na podlagi dejanskega, vérskega svojega prepričanja in življenja, plamtel je on ljubezni do napredka narodnega. On sicer ni bil agitator; ali vendar previdno, modro, vztrajno, pošteno njegovo postopanje pridobilo je marsikoga, da je izlasti v važnih momentih izpolnoval narodno svojo dolžnost.

S tem pridobil si je srca Postojinčanov, v prvi vrsti domoljubov, ki so priredili mu dne 3. julija „Valete“ v salonu „restavracije“ železniške. Prisotnih je bilo 25 gospodov, med drugimi tudi gospod okrajni glavar A. Globočnik. Izrekala se je tu gosp. Sterletu iskrena zahvala za vestno izpolnovanje njega službenih in domoljubnih dolžnosti ter prosilo, da božja previdnost ga skoro dovede na mesto, kjer bode zadovoljen s svojo osodo.

Pokojni prečastiti gospod kanonik Fran Kramar služboval je v Postojini kot župnik l. 1843.; kot župnik-dekan od l. 1844—1847. Zasluga njegova je, da se je sezidala nova župnijska hiša; on je sicer ni zidal, a postavil je temelj in preskrbel za-njo načrt, katerega je izdelal tedanji okrožni inženir Lovrenc Hrasfield. — Smrt preč. gospoda kanonika oznanovalo nam je tridnevno zvonenje opoludne in zvečer, kakor tudi o njega pogrebu v sredo dne 2. t. m. ob 5. uri popoludne. Bog mu daj večni mir!

Od sv. Vida nad Cerknico. (*Požar; zahvala; letina.*) 29. dne maja letos je posestniku Juriju Tavželjnu iz Čohovega pogorela hiša, hlev, kašča in še le postavljeni skedenj. V treh urah je bilo vse vpepeljeno. Ker je ogenj ponoči nastal, ni bilo mogoče druzega oteti, kakor otroke in živino. To je bila še sreča, da ni bilo prav nič vetra, sicer bi bila gotovo vsa vas pogorela. Moški so šli hitro na drugih gospodarjev strehe in neprenehoma nanošeno vodo po slamnatih strehah polivali. Nek sosed ima svoja poslopja komaj dva sežnja od tega pogorelca, katerih se vsled velikega čuvanja, hvala Bogu, vendar ni ogenj prijel. Kako je ogenj nastal, se ne vé prav; nekaj se govori, ko bi bil nek ptuj krovec Pavel iz vrhniških Rovt na kak način zanetil, ki je svojega orodja iskal, in po požaru kar zginil ko kafra, ker pogorenega skednja še pokril ni. Dobro je še posebno, da je bil nesrečni pogorelec saj za nekoliko zavarovan, ter od „Slavije“ prejel do 350 gold., ki bo vsaj za delavce imel, toraj se zavarovalnici „Slaviji“ prav lepo zahvali in vsem posestnikom ta zavod posebno gorko priporočuje. Ravno pred enim letom je v tej vasi tudi eno poslopje pogorelo, ki pa ni bilo zavarovano, zato pa tudi še dozdaj dodelano ni. Letina bo letos po hribih zopet le bolj slaba. Sena se malo nakosi, krompir je zeló redek, ki so koščeki od velike moče pognjili in zvodeneli; potem je pa še slana in kake dvakrat toča sadju in raznim poljskim pridelkom precej škode naredila. — Gojzde bi bilo treba varovati, a zarad slabe letine bo treba le v njih živeža si iskati. — V hribih je uže tako slabo in težavno, ker ni nobenega zaslužka, potem pa še slabe letine, je pa dosti nadlog. Bog nam pomozi!

Fr. Kl.

Izpod Nanosa 25. junija. — V „Novicah“ je bilo brati, da so v Razdrtem odločni narodnjaki, ali poštni pečat vedno nosi „Präwald“. Več oči več vidi. O odločnih narodnjakih se ne more v obče govoriti; danes tako, jutri drugače, kakor komu kaže. Po naključji pridem na razdrško pokopališče in pregledujem mrtvaške spominke. — Blizo vhoda naletim na spominski kamen iz preteklega stoletja!! O kaj še? Iz začetka ali vsaj srede 19. stoletja? O kaj še! Ampak iz leta 1883.: „A. D. geboren — — gestorben — Juni 1883!“ Kdor ne verjame, naj gre pogledat, če ga pot mimo pelje. — 9. dne t. m. so bile tukaj volitve župana in svetovalcev za hrenoviško županijo. Vkljub vsemu nasprotju je bil z večino glasov izvoljen dosedanji župan Lenasi Anton, njegov nasprotni kandidat Matevž Premerl je dobil tri glasove manj.

Iz Ljubljane. (*Gosp. deželni predsednik bar. Winkler*) podal se je začetkom minulega tedna na odpust za nekaj časa v Logatec. Čujemo, da hoče gospod predsednik ta čas porabiti v izdelovanje načrtov nekaterih postav za prihodnje zasedanje deželnega zbora kranjskega.

— (*Delavskega podpornega in bralnega društva v Gorici odbor*) preklical je prav v zadnjem trenutku slovesnost blagoslovljenja društvene zastave, katera je bila napovedana za minulo nedeljo. — Kakor beremo, ščuvali so tamošnji lahoni in nemškutarji prebivalstvo toliko časa zoper nameravano svečanost, da je tamošnja politična oblast, posebno po demonstrativnem sklepu goriškega mestnega zbora, skoraj do čistega preklicala prej brezpogojno dano privoljenje. — Ta dogodba se zeló čudno prilega k načelom, katera v besedah, pa tudi dejansko drugim narodom nasproti — proglaša sedanja vlada. — Le Slovenec bi tedaj na Primorskem ne smel kazati, da je tam njegova domovina! — Blizo tako, kakor zdaj v Gorici, godilo se je pred par leti pri enaki svečanosti v Trstu. — Čudili smo se takrat marsičemu, danes pa bi se še bolj čudili merodajnim vladinim krogom, ako bi res trpeli, da se — tudi ob času nevarnosti domovini in cesarju zvesti Slovenci na Primorskem — neoporečeno smejo na steno pritiskati. — Po vsem odobrujemo ravnanje društvenega odbora, da je zavrgel pogoje, ki bi mogli neomadeževano zastavo zvestih in zavestnih Slovencev le sramotiti.

Dogodba ta postala je politično imenitna za Slovence. Upamo, da bode konečno tudi Taaffejevi vladi nekaj več ležeče na navdušeni zvestobi in neomejeni požrtvovalnosti Slovencev, kakor na osebi tržaškega namestnika.

— (*Vreme.*) Minulo nedeljo nastala je v bližini Ljubljane huda ura s hudo nevihto, v nekaterih krajih tudi s točo, drugim krajem došel je ob tistem času lep miren dež. — Včeraj zjutraj ponovila se je zopet nevihta, sicer pa je vreme lepo gorko in polju zeló ugodno.

— (*Močvirski odbor*) zboruje dne 12. t. m. ob 9. uri zjutraj v dvoranici c. k. kmetijske družbe; na dnevnem redu so: 1. Naznanila predsednikova, 2. predlogi posamesnih odbornikov.

— (*Spominek na vlansko cesarjevo navzočnost v Udmatu*) razkril se bode slovesno prihodnjo nedeljo ob 4. popoludne. — Gospod župan Martin Bavdek dal je namreč v svojo hišo v Udmatu vzidati lepo izdelano ploščo v spomin veselega dogodka, ko je pred letom dobil priliko, tam pozdraviti presvitlega cesarja. Slovesnosti vdeležijo se „Sokol“, čitalnica ljubljanska in bizoviška; slavnostni govor pa bode govoril gosp. Mahkot, c. kr. okrajni glavar ljubljanske okolice. Vabljeni so k slovesnosti vsi, kateri se zanimajo za-njo.

— (*Presvitli cesar*) nakazali so mlinarju Avbeljnu z Dvorja, kateremu je huda nevihta prizadela veliko škodo, 200 gold.

— (*Odkritje Amerike*), podučno-zabavna knjiga v treh delih obsegajoča 162, 142 in 134 strani, predelal H. Majar, dala je na svitlo in založila Kleinmajerjeva tiskarna v Ljubljani. Dobro došla!

— (*Seja glavnega odbora c. k. kmetijske družbe*) je bila v nedeljo 6. t. m. Natančneje poročilo je med gospodarskimi stvarmi.

— (*Birmanje v Ljubljani*) ne bode 13. dne t. m., ampak drugo nedeljo dne 20. t. m., ker je škof tržaški dr. Glavina nekoliko obolel. — To je tudi vzrok, da je posvečevanje tukajšnjih novomašnikov odloženo za par dni. — Vsa daljna škofovska opravila pa upamo, da bode opravljal uže novo imenovani škof ljubljanski dr. Misia.

— („*Narodne biblijoteke*" *Krajčeve*) došel nam je snopič 11., ki prinaša povest: „Za kruhom", in snopič 12., obsegajoč „Črtice iz življenja na kmetih" iz spisov Andrejčkovega Jožeta. Cena je snopičem po 15 kr.

— (*Pri c. kr. vojaškem oskrbovalnem založišči v Ljubljani*) se bode dne 11. julija t. l. na javne ponudbe oddajalo oskrbovanje s senom, slamo in z drvmi, in sicer za postaji Ljubljana in Rudolfovo za čas od 1. septembra 1884. do 31. avgusta 1885., in za postajo Toplice za čas od 1. junija 1885. do 31. avgusta 1885. leta. — Natančneje se izvé pri trgovinski in obrtni zbornici v Ljubljani.

— (*Odbor „Slovenske Matice"*) zboruje v ponedeljek 14. julija ob 6. uri popoludne v Matičini hiši na Kongresnem trgu št. 7. Dnevni red: 1. Potrjenje zapisnika o LXIII. odborovi seji. 2. Naznanilo prvosedstva. 3. Poročilo tajništva. 4. Podrobno pretresovanje prenarejenih pravil in opravilnega reda. 5. Poročilo gospodarskega odseka. 6. Posamezni nasveti.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Nedeljo večer odpeljala sta se cesar in cesarjevič v Ptuj, kamor sta v ponedeljek zjutraj ob 6. uri dospela. — Volitve za deželni zbor niže-avstrijski so dokončane in povsod se je judovsko-levičarska stranka prepričala, da ji nasprotniki naraščajo bodi-si v velike manjšine ali celó v večine. V kmetijskih občinah priborili so si konservativci dva sedeža, žalibog, zgubili so tudi enega, pa ne na levičarje, temveč na prostega kmetiškega poslanca protikandidata Rufovega. Izvoljen pa je bil izmed konservativne stranke na novo odličen iz Bavarskega došli časnikar monsignor Knab, kateri si je uže dosedaj pridobil velike zasluge za konservativno stranko avstrijsko in je izrekoma zeló vspešno deloval zoper judovske liberalce na Nižeavstrijskem, spodrinil je v okraju Amstetten, starega in zeló mogočnega levičarskega poslanca grofa Kilmansega. Enako propadel je tudi v „kmetijskih" predmestjih dunajskih Fünfhaus in Sechshaus kandidat levičarjev proti neodvisnemu meščanu. V mestih in trgih obdržali so levičarji sicer še svoje sedeže, toda število njim nasprotnih glasov se je zeló pomenljivo pomnožilo, izrekoma v nekaterih volilnih okrajih dunajskih Leopoldstadt, Landstrasse, Mariahilf bile so uže dejanske volilne bitve zeló podobne onim na Ogerskem. — V vélikem posestvu se ve da tudi ni dvomiti, da tudi še zmagajo zdaj levičarji, ker mnogo tamošnjih grajščakov je judov ali pa so v pesteh judovskih časnikov.

— Imenovanje dr. Misie za ljubljanskega knezoškofa je uradno proglašeno.

Moravska. — Tudi volitve za moravski deželni zbor so dokončane, in kakor v kmetijskih občinah, tako je narodno-česka stranka sijajno zmagala tudi v mestih in trgih in si v tej skupini priborila 12 sedežev. Drugače je bilo pri volitvi tamošnjega velikega posestva. V tem oddelku odločuje malo število omahljivih grajščakov, kateri se z enim očesom sladkajo vladi in zarad te deloma češki-narodni stranki z drugim očesom pa levičarskim kolovodjem Chlumecky-u in dr. Sturmu. In ker je bila tudi pri teh volitvah vlada prav zeló popustljiva, Chlumecky in Sturm pa sta zvita, kakor kozji rog, sklenila je stranka omahljivih velikih posestnikov z levičarskimi tako poravnavo, da je s tem česko-narodna stranka prodana. Omahljivci sprejeli so namreč namesto 8 lastnih omahljivih kandidatov samo 5 takih, 3 pa odločne levičarje in v tem je razmera glasov po vsem predrugačena in tako bode sedaj narodna česka stranka v deželnem zboru imela samo 47 glasov, levičarji pa 52 in s tem ostanejo nade moravskih narodnjakov, da se jim vsaj v deželi pripravijo enkrat dolgo-trajne krivice zoper ogromno večino tamošnjega prebivalstva prazne sanje.

O osebi deželnega glavarja za Moravsko se čuje iz dobro podučenih dunajskih krogov, da je imenovanje grofa Fel. Vetter-a za to mesto uže gotovo.

Pulj praznuje skupno z vojnim brodovjem navzočost cesarja in cesarjeviča z velikimi slovesnostimi. Bivališče cesarjevo je sicer njegov brod „Miramare" in zato se mesto in meščanstvo uradno ne vdeležuje cesarjevega sprejema, temveč značaj slovesnosti je vojaški. Jutri bode, kakor smo uže omenili, cesar uže zopet v Išlu, cesarjevič pa v Celovcu, kjer je slovesnost o novozidanem muzeji, imenovanem po cesarjeviču.

Ogerska. — Po dokončanih vseh volitvah v državni zbor ima ministerska stranka 234, zmirno-nasprotna 60, neodvisna 77, protijudovska 17, narodna 16 poslancev, 9 pa jih ne pripada k nobeni stranki.

Srbska. — Ministri so se uže vrnili z Niša v Beligrad. Ministru Garašaninu podeljen je red sv. Štefana.

Nemška. — Tukajšnja vlada odposlala je kot izvedenca zarad kolere svojega strokovnjaka dr. Koch-a na Francosko, in ta se je v Toulon-u in Marseillu prepričal, da je tam nastala bolezen prava azijatiška kolera in v razgovoru z nekim časnikarjem izrekel je svoje prepričanje, da je bolezen na brodu prenešena iz Azije, in pa, da se bode po njegovi misli kolera tudi letos po Evropi razširila tako, kakor leta 1865.

Francoska. — Zarad Tonkinskega miroloma odgovorila je Kitajska Francoski, da je bil znan napad Francoske vojske po Kitajski po vsem v smislu tamošnje vlade, ker ona mirovne pogodbe pred dokončanimi nadrobnimi dogovori še ne smatra za po vsem veljavne. — Vsled tega dogovora zahtevala je Francoska, da ji v treh dneh dá popolnega zadostenja, sicer si ga bode iskala sama. Vse kaže, da Kitajska ne bode odjenjala in tako se prične iz novega zdaj zarad kolere v Tulonu in Marseillu dvakrat neprijetna vojska. Ministerski svet Francoski je baje sklenil, od Kitajske zahtevati vojne odškodnine in ako je ne plača, takoj zasesti primerni del kitajske dežele. — Kolera se širi; zadnje dni umiralo jih je po 15 do 20 na dan, in to enako v Toulonu in Marseillu.

Žitna cena

v Ljubljani 2. julija 1884.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 62 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 73 kr. — rži 5 gold. 85 kr. — ječmena 5 gold. 20 kr. — prosa 6 gold. 50 kr. — ajde 5 gold. 85 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.